



ГЛОСАРІЙ

АБО ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК
ТАЄМНИХ, ПРИЗАБУТИХ
І НЕ ЗАВЖДИ ЗРОЗУ

✧ МІЛИХ СЛІВ ✧

ЗІБРАВ У СОНЕТАХ

БОГДАН КРАВЦІВ



РАГІСЬОНА × 1949

я

GLOSSARIUM

OR DICTIONARY OF OBSCURE,
FORGOTTEN, AND OFTEN
MISUNDERSTOOD WORDS

Sonets

by

Bohdan Krawciw

SUCASNIŠT'

Regensburg — Rutherford

1949 — 1974

ГЛОСАРІЙ

АБО ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ТАЄМНИХ,
ПРИЗАБУТИХ І НЕ ЗАВЖДИ
ЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

Зібрав у сонетах

Богдан Кравців

diasporiana.org.ua

СУЧАСНІСТЬ

Регенсбург — Рутерфорд

1949 — 1974

Віньєта, заставки і кінцівки роботи мистця
Якова Гніздовського
(1949)

*З яких же слів мерезжати, плести
Тобі пісні мої сьогодні, Ладо?
Котрого ж не торкнуся, заблестить
клейнодом завороженого кладу,
живоцвітом розквітне — і мости
в минуле прокладе... навмань, без ладу...
І завжди, завжди гомоном дібров,
диханням рідних нив нам палить кров.*

Ладі моїї

*— усе ще під чужими зорями —
на Різдво 1949 року*





АРГО

*Да не ущитятсь щиты щит своїми, и да
посечени будут мечи своїми.*

Договір Ігоря з Греками 944 р.

В ясну далінь Кольхіди-України
ти через море негостинне й чорне
синів Геллади не зряджай, Язоне,
за руном золотим! У тій даліні

тебе обмарять ночі солов'їні,
данням любовним зможуть гожі жони
і шлях заступить плем'я неборне
залізним проростом зубів зміїних.

Ти може й цілий вернешся в Гелладу,
здолавши чарами догонь чужинну,
і грім, і зудар зловорожих скель.

Та замість руна привезеш ти зраду:
вродлива бранка вб'є дітей, дружину,
тебе ж розчавить власний корабель.





БАБИНЕ ЛІТО

*Рано в неділю зелене вино саджене
А в неї
Стратили літенько гречнії молодці
За неї.*

Із колядки, що її співають вдови

Займаються вогнем, горять дерева
одне за одним. Золотастий дим
снується в небо і сріблом тремким
леліє прохолода вереснева.

На захід день тікає і, мов мева,
тривожно думка б'ється, що ні з чим
назустріч літам вийти молодим,
що спів береться померками мрева.

Одна лиш радість нині: у коморі
вино і мед і сливи соковиті —
то зайде ввечері ще хтось із друзів

і, випивши, розхмаримось суворі
і нить незриму згадок будем вити
про дні, що нам цвіли у весен крузі.



БАРВІНОК

*Коло світлоньки, коло нової...
Там дівоньки вилечко в'ють.
— "Вийте, дівоньки, собі й мені...
Собі звийте з рути, з м'яти,
Мені звийте з барвіночку!"*

З весільних пісень

На хвилю бистру кидавши із м'яти,
зряджавши з рути плетені вінки,
в Купальну ніч водитиме танки —
і завтра вирядить її вже мати

хрещате зілля у городці рвати,
васильками, горошечком витким
мережати барвисто рушники
і долю добру кликати до хати.

З барвінком розмайним проміння світле
в ясний вінок зів'є, у сонця коло —
для себе і для милого мигцем.

І раєм щасним, золотим розквітне
над короаєм, над весільним столом
деревця вічного святе вильце.





Б І С

*Ми будем кров морити,
Тіло труждати,
Кості ламати,
Людей мордувати.*

Із замовлення від пропасниці

І грішні душі і мерців у гробі
лишивши в мирі, вихватний — мов прибаг —
опівночі він зрине в серця глибах
і викличе, порве притьма на двобій

тебе нерівний. Наче не при собі —
ти будеш битись у нагальних стрібах,
бороти те, що ізнечев'я вибаг,
і - люто морений - кричати: Пробі!

І потім, на добавок ще, збагнеш ти,
що сам ти ця мара пекельна й сила,
що не pomoже хрест, ані полин.

І ждатимеш, розгублений до решти,
на ранок, щоб ряса тебе зрясила,
щоб спас тебе зцілющий сонця плин.



Б Л У Д

*Як кого нападє блуд, нехай згадає,
в який дєнь було Рїздво, візьме
землі з-під ніг і посипле собі на
голову.*

З "Українських приказок" Номиса

Взялися блудом дні мої й дороги,
все глибше у чужу вгрузавши твань,
лиш пригадом далеких поривань
князь-місяць сновидає круторогий.

Йдуть вивертом ворота і пороги
і думи розтікаються навмань:
за круг заклятий, за незриму грань
не виведуть колеса, ні остроги.

Даремне, сповнений тривога до краю,
вгадати рвусь: вівторок чи субота
святилися різдвяними святками.

Дарма навпомацки сліпий шукаю
за крихтою хоч глини, хоч болота —
то ж всюди, скрізь тут — не земля, а камінь.





ВЕРБА

*Під тую вербу стежечка,
туди ішла дівочка,
да несла золото в приполі,
да розсипала на море...*

З весільної пісні

Ой, понад море, по степу, роздоллі —
з предвіку стежка тудою вела,
йшла нею Ганна, золото несла,
дари багаті молодій долі.

Йшла Ганна красна, розсипала в полі,
по всім подолі злото споквола,
вінки і вильця з рясоти вила,
з рясин ясній, що несла в приполі.

Зрясила небо й розвилась, розквітла,
вросла у землю, як верба, корінням
і розпустила, розвела з висот,

мов Даждь-бог ясен — буйні стріли світла,
мов Рід великий — нові покоління,
по всьому світу віт-квіток сімсот.



ВЕСНЯНКА

*Ой, весна, весна, та весняночка,
А де ж твоя донька та паняночка.*

Із пісень-веснянок

Скресає крига, сніг стає водою,
струмують вруна і прудкі струмки —
і давній спогад пошумом ріки,
далеким шумом кличе нас тудою,

де квітням юним, кров'ю молодою
горів кохання пошиб чарівкий
і в танець вабив приторком руки,
в обміть п'янливу любого прибою.

Ще мить — і знову витягнеться струнко
станка берізка і, навшпиньки ставши,
цілунком усток, пелюсток торкне.

І закоханням, мов соподким трунком,
наплеться серце, як давно, як завжди,
як давня юність - щасне і ясне.





ВЕЧІР

Уже вечір, вечірній вітер...

В. Свідзінський: Зрада

Осінь прозолоть: і смутку сутінь,
і відходу негаданого біль,
і на верхів'ях стихених топіль
проміння соняшне. Далекі путі,

стежки колишні, пройдені й забуті,
і гони незміренні рідних піль
у пам'яті зринають звідусіль,
як юність давня — неповторні й сутні.

Гуляти вдвох ідем пори такої —
і синові, мов казку заповітну,
кажу, що гасне, що відходить день...

Він дивиться — і щасним неспокоєм
в очах його прийдешні ранки квітнуть,
весіллям білих радісних вишень.



ВИРІЙ

*Взели шепочки поза крисочки,
Взели шабельки поза обельки...
Просе господа, свого пана:
- Можний наш пане, пане Гавриле!
Гой, пусти ж ти нас й а в гор на війну!
- Я вас не пущу, сам з вами піду.*

З гуцульської колядки

Іран, чи Індія, чи Україна? —
Зринають назви, як блудні вогні.
Але ж була колись така країна,
звідкіль ми вийшли. В сизій давнині

цвіла вона далека, тепла й пишна
за обрієм казкових семи-гір —
і боєм рвалася в той світлий мир
племен довкільних молодість невтишна.

І досі іриця, столітня діва,
пісень співає про далінь незриму,
про райгород багатий, вирій, рай,

що в тьмі віків нам сниться повен дива...
Туди злітають ластівки над зиму
і серце, тугою налите вкрай.





ВІДЬМА

*Росте в полі на могилі
Осика заклята -
Отам відьма похована...*

Т. Шевченко: Відьма

Я знаю все... Усе мені відомо:
перевивати чаром людські кроки,
наводити й відводити уроки,
в гарячку кидати і в злу судому.

Ще вмю я старому й молодому
любовної прибавити мороки —
і в повен чуда, в дивен світ широкий
на мрій мітлі меткій злітати з дому.

І навіть свій кінець я знаю, бачу:
порве мене юрба, роздягне мстива
і кине на знущань розгнуздя злюще...

І смерть замислить гіршу за собачу —
колом осиковим проб'є, для дива
розірве кіньми, розчахне живу ще.



ВОВКУЛАКА

*І на хребтах їх проти місяця
Вилискує зловісно шерсть...*

В. Свідзінський: Баляди

Накинувши наопаш сіру свиту,
никатиме понурий, вовкуватий
по застумах села і нетрях хати, —
не знаючи привіту, ні одвіту.

І встрявши в нерість непролазну світу,
він буде нелюдом людей жахати
і вовчі ходи й нори прокладати
і гризь здіймати злу й несамовиту.

І може ночі клятої од казу
йому ізціпить зуби — і з нестями
займуться більма спалахом багровим —

і хижим вовком кинувшися зразу,
в холодну далеч він помчить полями,
роз'юшений, живої спраглий крові.





ВОДЯНИК

*Вийди, вийди, Іванку,
Заспівай нам веснянку...*

Із чернігівських веснянок

Напровесні він опудом сердитим,
ненатлий м'яса й пива, пухлий дід,
прокинеться, поламле кригу й лід...
Гладкого вепра, глечик оковити

старому в жертву принесу, щоб ситий
він подобрів і випустив на світ
із глибів дочок уродливих рід
топтати ряст, вінки купальні вити.

Віддячить добре він. В зелену пряжу
їх поглядів поглине — і на плеса
озер я зрину світлі й захватні —

і, зморений данням русальним, ляжу
на ложе очеретяне, в чересла
лілей і ряски — глибоко на дні.



ГУЛЯЙ-ПОЛЕ

*И начяша князи про малое се великое
мльвити а сами на себе крамолу ковати.*

Слово о полку Ігореві

Пізнати нам роковано й дано
людей татарських їдь, і чорні ради,
і пашківських республік зрив, що ради
гаразду й миру кидав нас на дно.

Ще й нині бунту буряне вино
нам інколи і глузд і розум краде
і чорний прапор розколу і зради
викидує Оскілко чи Махно.

Та це мана лиш. В суджену годину
над розгулом, понад розгнуздям черні
устане тінь Великого Богдана.

І повідь неприборкану й невпинну
звитяжно в русла речені поверне,
уговтає рука тверда неждано.





ГОНТА

*І розняли Гонту на четверо, розвезли
тіло і поприбивали на середохресних
шляхах...*

Із примітки Т. Шевченка до "Гайдамаків"

Вогненным вихром здійметься він, гряне
з розстайдоріг і селищ України,
де квітнуть ранки співом солов'їним,
де Острияниціні ватаги п'яні

бродили в крові. В помсти зриві тьмянім,
в ножів свячених лютій хуртовині
він різатиме винних і невинних,
затьмарить жахом обрії багряні.

Узявши зрадою його у пута,
язик йому одріжуть, вирвуть руку,
пектимуть, дерти пояси зо спини.

І, четвертуючи, розіпнуть люто
його і друзів несказанну муку
по всіх розстайдорогах України.



ДИВ

*Збися дивь, кличет врьху древа:
велить послушати земли незнаеме:*

Слово о полку Ігореві

Мов ясен день, святий такий і дивен,
уроци сповнений, проміння й сяння —
він богом був. І жертвою й вітанням
несли йому полон, і поспів дівин,

і вирвані з грудей серця царівен;
тож у минулім світі тім щораня
ясив очам він світло і світання
звитяжний, необорний, сонцерівен.

Та згодом славити забули діви
того, що дав дивитися і знати,
що визволяв од мороку і мрева.

І тільки — привид навісний і дивий
нащадків пізніх він страшив, пернатим
вогненным кликом збившись верху древа.





ДОЖИН

*Сяє соненько, сяє,
До землі припадає,
Так, як ми припадали,
Нивоньки дожинали.*

Із волинських жнивок

Як сонце світле до землі, до поля
я — дожинавши ниви — припадаю
і горсточку багатого врожаю
в козу в'яжу, щоб щастя й добра доля

і нарік не минали. На роздолля,
на озеро вечірнє, що без краю,
дивлюсь востаннє — ясен од розмаю
далекого проміння, як тополя.

Хвилина ще — і поруч із снопами
я ляжу втомлений і буду снити
у тиші ночі повній і німій —

про те, як сонце сходило над нами,
про дні шукань, блукання і гонитви,
про перший незугарний заспів мій.



ДОЛЯ

*Ой, по горі ромен цвіте,
Долиною козак іде
Та у журби питається:
Де та доля пишається?*

Т. Шевченко: Кобзар

Ще у колисці над малим тобою
майне, окриє срібним тремтом крил
і очертом окреслить твій наділ
і радістю дарує і журбою.

Буяння спрагнений, і росту, й бою,
ти глянеш в суятню даремну діл
і не відмінить гострий ніж ні стріл
конечних черг прибою та одбою.

Збагнувши днів обмарливу безвихідь,
порвешся линути у свій далекий,
ламати круг, накреслений колісь, —

щоб завжди, знов вертатися у тихий,
в ласкавий край, де ластівки й лелеки,
де чаром криниці й серця взялись.





ДОМОВИК

...і рід не приймає...

З народної пісні

Я — батько роду, пращур сивобровий,
що в сизу давнину колись умер,
і в надрах печі, як у тьмі печер,
живу — про поле дбаючи, діброви,

про статки хатні, і рої й корови;
радівши, як під піч вродлива дщер
весільну курку кине, щоб роздер
і щоб живої я напився крови.

Але ж украй безсердий і суворий
караю тих, що долі зрадять рідній,
забувши роду честь і заповіти.

Ізводжу внівець чини їх і твори,
на двори їхні накликаю злидні
і сміттям, покиддю мету по світі.



ДУНАЙ

*Як ти поїдеш за тихий Дунай,
За тихий Дунай по гречну панну —
Твоїм боярам броди покажусь,
Броди покажусь, мости поставлю,
Твою панночку сам перенесу,
Сам перенесу, вінка не зроню...*

*Із колядки, записаної І. Франком
у Нагуєвичах*

Нема пісням почину ані краю
про воду ту, що рине від віків
крізь казку наших спогадів і снів,
країнами загубленого раю

у світ прийдешній. Чарівним розмаєм
зринають хвилі, образи і спів
і тупотом окриленим підків
все нові почети весільні грають.

Ти слухай лиш: Сив-сокіл через броди
на злоту кладку дівчину виводить,
казавши, що не вронить їй вінка.

І вже дитині, сповнена уроди,
співає мати про священну воду,
про те, що десь — велика йде ріка.





ДУША

— Ти бачиш на сході вороних коней
Повкританих древніми папалом
Як виринають із сивого морозу
Будуть тихо назад брести,
Будуть тебе везти...

В. Свідзінський: Зрада

Сріблом холодним сніг окриє перший
і зжовклий ліс, і поле, що спустіло...

Знеможена, тягнувши дряхле тіло,
вона раптово круг років завершить

і пташкою, тяжінь земну ізвергши,
на мить ізлине в дні, що квітли біло,
в життя, що перемогу нам трубіло
і рвалося у бій, мов буйний вершник.

У головах усівши, ще раз гляне
на мідні п'ятаки, що зір укрили,
на дум і крові незабарну тлінь.

І за хвилину продзвенить востаннє
прозорим тремтом, співом срібнокрилим
у неозору зоряну далінь.



ЖНИВКА

Ой, вилинь, вилинь, гоголю,
Винеси літо з собою!

Із веснянки-замовляння

І сніг, і крига — та за мить на крилах
пташки нам літо винесуть із раю,
загріють землю зимну і заграють
веснянками, дзвінками, щоб розкрила

вона чересла-скиби й зарясніла
урунами, привіллям сонця й маю,
щоб з піль багатих сніг тяжкий врожаю
несла нам жниця радісна й розцвіла.

Щоб Хорсові ясному в жертві вдячній
підносили ми з кіп, що їх зложили,
діжницю проса, золота дрібного —

за те, що дав книші і страви ячні,
вінків барвінкових надбав і в жили
весілля, як вина, налив п'яного.





ЖОВТЕНЬ

*Три роси обіб'еш,
Три криниці вип'еш,
Здійсниться наша мрія —
Станемо на вогненного змія! —*

В. Свідзінський: Баляди

Колись — за семи ріками — уранці
цвіла латаття злотом далечінь
і жеврів яскір ярко й молочій
і мріли жовтожаром помаранчі.

Любов, серця окриливши юначі,
займала, кликала на буйний бій,
на кубла негіді, що в них, як в шанці,
чигав потворний жовтобрюхий змій.

Повзли назустріч трясці й жовтяниці,
в очах чорніло від ураз і яду
і жовчю бралися слова ясні.

Але ж загинув змій! Чи тільки сниться?
...По бойовищі молодого саду
чвалує осінь на гнідім коні.



ЗАКЛАДЧИНИ

*Та Юрай, мати, ключе,
Та подай, матко, ключа
Одімкнути небо, випустити росу!*

Із пісні-веснянки

Вчувайте, друзі, добрий заклик знову!
Прийдіть справляти радісні святки:
сповняти впричерт мед-вином кубки
і пити поспіль за садибу нову,

що з каменю їй кладено основу
і тесано із дуба зруб міткий!
Приходьте всі! Із гойної руки
в священну покуть закладем замову

про долю щедрю: злотою одного,
чар-сілля горсть, і жменю скла і соли...
А завтра, дім звершивши маєм стягу,

в хороми пустим півня голосного,
щоб криком вигнав біса коромоли,
і злидні злющі, і злодарну звягу.





ЗАЗДРІСТЬ

*Щоб тебе за мною так пекло, як пече
вогонь той віск!
Щоб твоє серце за мною так топилось,
як топиться той віск!
І щоб ти мене тоді покинув, коли
знайдеш той віск!*

Із любовного замовляння

Неждана зустріч — і лукавий погляд,
мов знехотя дарований, з-під вій —
і вже блуджу обмарен, сам-не-свій,
укинутий у прибагів непроглядь.

То знову скаже щось таке у здогад
і словом незбагненним ще самій
окрилить щонайтаємнішу з мрій
і серце сумніви навпіл розколять.

А завтра ж буде чарувати чари,
волосся й віск палити ради мене,
щоб вірности вогнем палав мій спів.

І помсту злу накличе, лють покари,
зненависти безсердя достоменне,
коли б на іншу важити я смів.



ЗИМОЗЕЛЕНЬ

*Ой, я тії криженьки крильцями розжену,
Ой, я тії сніженьки ніжками потопчу!*

Із пісні-веснянки

Ще тільки зазимки, та вже холонуть
осінні ранки в млі неозоримій
і причуттям зимового полону
серця нам б'є, тривожить перша зимінь.

А там впаде зима. Далекі бори
вберуться в білу паморозь і з ними
заквітнуть руна сніжним сном озимин
і землю змерзлу зимний грудень зборе.

Ударить хуга, вихор, сніговиця —
і кригою блакить озер засклиться,
мов світ очей. І тільки наші сні

лелітимуть на склі, мов срібні цвіти,
зимозелень нам буде зеленіти
передчуттям далекої весни.





І Н К Л Ю З

*Марне слово прорік,
Пусто ніч чатував —
Дивен звір мою сіть
Потоптав, пометав.*

В. Свідзінський: Баяди

З багатства слів безмірного важенне
я часом слово виберу. Знаки,
мов над грошем — черкату — дзвінким,
шептати закляття обмарне й темне.

І силу, знання дам йому таємне
із серця в серце йти, до рук з руки,
творити радість, ясен сміх, танки —
і завжди, знов вертатися до мене.

І буде так, що може в огневиці
речей і мислей людських стосоткратній
воно колись загине без пуття.

І яловий, німий і страснолицій
вмиратиму, чекаючи самотній,
нездатен пригадати закляття.



І Р И Ц Я

*Прислухалась, примінялась і, як став,
сказала...
Одспівавши, зацімила, очі протирала,
А за сю така ж другая ириця казала.*

*Із поеми Мих. Макаровського
"Наталя або дві долі разом" (1848)*

Народжену із тьми, дочку землі,
але ж неземної, ясної вроди,
займав бог сонця прибагом свободи
у божий круг — на осяйні шпилі.

Вона ж, заслухана в Кастальські води,
воліла провіщати в земній млі,
мінливій, наче плесо в джерелі,
речей і слів і дій майбутніх роди.

І бог убив провісницю невтишну,
спаливши променем видючі очі —
та все ж вернулася у землю кров —
провісним прочуттям в каміння тишу,
снагою віщою в серця жіночі,
луною вічних слів у шум дібров.





КАЛИНА

*Догнав голуб сивую голубку
на калиновій вітці.*

Із пісень, зібраних Грінченком

Рясним вогнем в Купальному багатті
горіли коси русі й зорі віч —
і вабила снажна липнева ніч
в хрещатому барвінку зорювати.

Вона ж, ненатла щастям примхуватим,
далеких, нових спрагнена облич,
водно варила любчики й тирлич
і чаром чарувала сни багаті.

І він з'явився — воїн буревійний
і сад стоптав їй, поламав калину,
що злотом шовку хтіла заплести.

Зотліло літо й одгриміли війни —
і тче їй осінь пісню журавлину
про юні дні й калинові мости.



КОРОВАЙ

*Ой, раю ж, ти мій раю!
Пшеничний коровайю —
З семи кєрниць водиця,
З семи стогів пшениця.*

З надсянських весільних пісень

Зберуть муки з семи стогів пшениці,
що Хорс її в сімох млинах молєв,
і туку — масла від семи корєв,
з сімох криниць погожої водиці —

і, бгавши хліб весільний, молодиці
пектимуть на вогні живім із дров,
привезених з семи святих дібров,
аж зійде він, як сонце, зорелицій.

Ясного — золотим ножем розкрають
і піднесуть на срібляних тарелях
батькам, усьому роду й молодим —

щоб розкішшю, рясним привіллям раю
поля сповнялись, вимена й джерела,
щоб гомоном дітей займався дім.





КОТОРА

*— Пощо губим Рускую землю, самі на ся
которю імуще? а половці землю нашу
несуть роздно, і раді суть, оже межги
нами рать до нині.*

Із Повісти про осліплення кн. Василька

Цілюють нині хрест про згоду й мир,
а завтра вергнуть ніж ілживі й ниці —
і лютий бій за волості й куниці
займе їх раті ув усобиць вир.

Устане брат єхидний і навімір
ножем прониже братові зіниці
і темного в'язнитиме в темниці,
казнивши гірш, ніж хижий невір-звір.

Коли ж осліплен зламле злі окуви
і в морок волі зрине із льохів,
ізнявши вгору помсти меч, мов хрест, —
то вовком побіжить провинен крови
і половців накличе і пяхів
на Сутійськ, на Перемишль, на Бересть.



КРИНИЦЯ

Не погожа в ставу вода — пійду до криниц

Із пісень, зібраних Ж. Павл

Ще відрами на небі Діва грає,
Чумацьким шляхом знявшись від Криниці —
і вже над люстром плеса, до зірниці,
вродлива дівчина води розмаєм

кропить обличчя рясно, промиває
росою зір свій, — чарами границі
черкавши навкруги, щоб відьми ниці
не завели в безвивіддя безкрає.

Щоб нині й завтра очі чарувати
сватам змагала — щедра на уроду,
на буйність кіс і повноту грудей.

Щоб із джерел цілющих і багатих
п'ючи криничану погожу воду,
гасив жагу обранець молодий.





КУПАЛА

*Ой, таменьки зійшло три зіроньки ясних,
Три зіроньки ясних, три дівоньки красних.*

Із звязельських купальних пісень

Налиті сонцем, сповнені буяння,
пісень густимуть трави і квітки
і мчатимуть у вихватні танки
граби й берези. Ніч свята і тъмяна

займеться сяйвом, розцвітом і гранням
і вкриють квітням дзеркало ріки
із троезілля плетені вінки
і три вогні горітимуть до раня.

Мов смерть недобору, на шматки Марену
порвуть, утоплять у ставу дівчата,
святивши тіло в полум'ї вони.

І в замороч їм кинутим зелену
розквітне раптом папороть червчата
сподіванням весілля восени.



ЛАДА

*А ми просо сіяли, сіяли,
Ой, Див, Ладо, сіяли, сіяли.*

Із покутських гагілок

Плела вінки із рути ще малям,
цвіла у батька біло, мов калина,
аж поки доля кметевого сина
вродливій не привабила здаля.

Справляли їй весілля: споквола
мастили коси медом, на коліна
хліби пшеничні клали, щоб нетлінна
була вона, родюча — як земля.

Йшли заміжжю літа — і, наче зорі,
рясніли їй сини і дочки завше
і внуки роєм ринули дрібні.

Ростила їх, кохала, в неозорі
чужі світи виводила, співавши
пісень про рутяні, зелені дні.





ЛІСОВИК

*Сиділа русалка на білій березі,
Просила русалка в дівочок сорочки.*

*Із русальних пісень, зібраних
П. Кулішем*

Обміттю гілок, зілля і коріння
обсотує тебе шумливий лісу бій,
займає вихром захватних обійм,
відгородивши воружким воринням

од світу білого. І сну й маріння
упричерт повен, причуттям живий
ти блудом блудиш в пущі віковій
зеленого буяння й чаровиння.

Обмарений, лягаєш поміж квіттям,
вбачавши прибажно в березі кожній
уроду гожу, білі груди мавок...

Згори ж, з-під брів хвилястих верховіття
підморгує тобі зеленокожий
кудрявий бог спокусливо й лукаво.



МАВСЬКА НІЧ

*Проводили русалочок, проводили,
Щоб вони до нас не ходили.*

Із русальних пісень

В зелених гір розливчасту топіль
ти не зринай, юначе, одиною
душною ночі. Гряною стіною
бори тебе оступлять звідусіль

і радісна розспівана свиріль
в ігровище завабить, де юрбою
вродливих марев завихрить тобою
обмарлива зелена заметіль.

Сп'янілого од вирування й тану
займуть тебе дівчата винозорі
в любашну замороч снажних обійм.

І зморений коханням доостану
прокинешся у невилазнім зворі
під реготу далекого одбій.





МАТИ

*Мати сина вівсом обсіпала,
Вівсом обсіпала, щастям дарувала.*

З весільних пісень

В щедроті зілля і води живої
синів своїх купатиме, ростити,
ночей не досипляючи, щоб ситі
були вони і пестощів і волі.

І доброї моливши в Бога долі,
їм серце буде наче хліб ділити —
загарливе, турботою напите,
звідкіль чекати лади молоді.

Завбачлива, варитиме любисток —
і завтра ж коровай уже пектиме,
вівсом багатим обсіпавши рясно

по черзі всіх: щоб в крузі зір-невісток
ходити сонцем їй, щоб рід не вимер,
щоб ріс-родився, мов овес той, красно.



МЕДЕЯ

*— Ой, я не вернуся, бо роду боюся,
Кого сподобала, того тримаюся!*

*Із пісні про смерть дівчини,
що помандрувала з чужоземцями*

І вроди чар, і пап твоїх долонь,
і рутяний вінок ясної влади
ти дарувала, як із гір Геллади
в Кольхиду зоряну забрів Язон —

чужинець буйний, захватний, мов сон.
Йому — посіявши між людом зваду —
здала ти світлий скарб святого саду
і брата вбила, що здійняв догонь.

В новій отчизні чарами єхиди
і їддю зради добилася долі
коханням гріти твань старечих тіл.

І прогнану, під зорями Кольхиди,
тебе живою закопали в полі,
осиковий убивши в серце кіл.





МОРОКА

*Текло три ріки під калиновий міст:
Перва водяна,
Друга молочна,
Третя кровава.*

Із замовляння від крові

Сміявся ти колись у вічі смерті
і буйний злу її здолати марив
і ряст зелений назлість костомарі
топтати рвався визивний і впертий, —

поки у двері, чаром слів заперті,
не вдерлись злидні й облудом кошмарним
тебе морочити не стали мари
не три, не дев'ять, літ десяток третій.

І нині зимно вже. Лягає морок
на твій замрячений, осмерклий погляд,
на серце журне, зморене до решти.

І мирним, наче потойбічним зором
морозну рвешся зглибити непроглядь
і — не здолавши — у темряві мреш ти.



НЕРИСТЬ

*Ой, нема, нема ні вітру ні хвилі
Із нашої України...*

Т. Шевченко: Кобзар

Усотаний у твань і баговиння
мізерних слів і мислей цвіль і слизь,
в безвивідь буднів грузнеш. Глухо скрізь
і меркнуть блідо крижаним промінням

колишні зорі. Сміття і плавиння
збирається на плесах, і в розріз
йдуть ночі з днями, і недобра гризь
нам' роз'їдає дружбу і сумління.

Пручаєшся, в обридлій рвешся сіті,
як визволу, немов рятунку ждавши
ковтка ясного, чистого повітря.

Та всюди глуш і тиша мертва в світі,
бридня ненависти й підозри завжди —
і ні звідкіль "Ні хвилі, ані вітру"...





ОРДА

*Єдну взяли попри коні,
Попри коні на ремені,
Другу взяли попри возі,
Попри возі на мотузі,
Третю взяли в чорні мажі...*

*Із пісень, зібраних у "Русалці
Дністровій"*

Привабить їх, пригонить поклик зради,
чи кров гаряча українських бранок —
і, грянувши в розквітлий сонцем ранок,
вони запалять селища і гради

і плюндруватимуть комори, клади
і гвалтувати будуть полонянок
і, кожен кут спустошивши й застянок,
хильцем тікати, як вовки, злораді.

Віками так триватиме. Та потім
урозтіч піде забрідь безголова,
розплине в нетрях степової ночі.

І тільки часом батогом достотнім
шмагне тебе клятьби чужої слово,
ножем уріжуть хижі, косі очі.



ПАПОРОТЬ

*Камень росте без коріння,
Вода біжить без повода,
Папороть цвіте да без цвіту.*

*З русальних пісень, зібраних
П. Кулішем*

Займеться розцвітом рясним хвилина,
заснована в пісень купальних нить —
і літо нам звитягу засурмить
і буде ніч, як море, по коліна.

На плеса п'ятьми й вод майне берлина
окриленого захвату й на мить
багряним, ярим вихром завихрить
вогниста квітка — вічна і хвилинна.

Порвемося до неї — і повірим,
що ми боги, що наші світ і світло,
що рай відкрили золоті ключі...

І ранком, відвороженим і сірим,
шукати підемо за тим, що квітло
нам прибагом нездійсненим вночі.





ПЕРЕЛЕСНИК

Туга коло серця, як гадина в'ється.

*Із пісень, зібраних
П. П. Чубинським*

Вродливий, наче сонце осяйний,
спокусою любовного прибою
прибагся він. Гадючкою виткою
ізвився миттю коло серця їй.

Купала у любистку прибаг свій
і тугою живила молодою,—
а роки йшли нестримною ходою
і з гадини постав крилатий змій.

Злітав до неї вогнянцем щоночі
і полум'ям палив пещену вроду
і кров із серця, мов упир, їй пив.

Одквітли дні, квітки й вінки дівочі,
сльзьми взялася чар-вода із броду —
і згас їй зір й осмерк самотній спів.



ПІЗНОЦВІТ

*Та куди я піду,
Куди повернуся,
То все чужина!*

*Із сирітських пісень, зібраних
Ж. Павлі*

Хтось пісню заведе ясну, знайому,
заграють скрипки раді й безтурботні —
і знову ранить, морить біль стокротній:
— Знайти шляхи... Вернутися додому...

І знов, немов гостець у зриві злому,
рве туга нервів поводи й оброті,
свердлить нестерпно в мізку — і самотнім
тривожить серце криком ніч бездомну:

Учуйте, друзі! Принесіть, пришліте
з далеких піль, де рідні дні і хати,
пізноцвіту — чар-зілля листопаду!

Подайте поміч тугу подоліти,
несвітську, люту розпач вгамувати
хоч краплею пізноцвітнього яду.





ПІСНЯ

*Заспіваю — море грає,
Вітер повіває...*

Т. Шевченко: Гайдамаки

З шумливих хвиль, із вихру дум і слова
прядуть її дівчата і тече
вона у світ розспіваних ночей,
робучих днів. Леліє колискова,

веснянок ладканням у тан чудово
здіймається, заходиться плачем,
сив-соколом сідає на плече,
то знов весіллям грає завжди нова.

А раптом... Чуєш? Рине чвал кінноти,
несеться степом буйний гомін бою,
лунає "Не дивуйтесь!", наче дзвін.

І знову хтось зозулею самотній
квилить про мужа милого з журбою,
що із походу не вернувся він.



ПЛЯСАНКА

*А ми кривому танцю не виведем кінцю,
Бо його треба вести, як віночок плести.*

Із пісень-гагілок

Вродливим підлітком квітки і гілки
у вильця вивши й ладкавши пісні,
плясатиме полями повесні
гнучка й витка, як плетиво гагілки.

Кривого вивівши — прудка, мов білка,
пов'ється з піль на досвітки бучні,
закрутиться в дрібушечок вогні
під гусел гуд і грайний спів сопілки.

Віддавана, хустиною замає,
повабить кметів стигла, повногруда
в метелицю, п'янкішу за дурман.

І схилиться розплетеним розмаєм
на руки мужа зморена і трудна,
в солодкий радо здаючися бран.





ПОЖНИВ'Я

*Скільки на небі зірочок,
Стільки на полі копичок!
Зірочки небо світили,
Копоньки поле укрили.*

Із обжинкових пісень

Учора нам багатий снівся сон:
пшеничним золотом поля горіли,
на срібло кіс лягало збіжжя зріле
і з піль ми звозили й несли полон —

і грала кров у жилах спраглих лон,
женцям і жницям дні весільні мріли,
слова й пісні, мов бджоли срібнокрилі,
бриніли із серпами в унісон.

Сьогодні — зорані поля й городи,
вблискують до сонця масно скиби,
ждучи, щоб зерно слів родюче й чисте

упало в землю, спрагнену уроди,
і прорістю вросло в розкриті глиби
і хвилями котилось колосисте.



ПРАОСІНЬ

Як ніжна праосінь ти йдеш моїми снами.

М. Зеров: Кам'яна

І зелен-зілля й зеленяві клени
і прозелень примхлива, наче мить.
Дитячі очі й зорі день зелений
прозорим зеленцем обзеленить.

Промають маєм дні зеленкуваті,
нестиглих ягід спрагли і вина —
і молодість нестримна й захватна
порветься зазелень барвінок рвати.

Та сплунуть з плес вінки зелені руди,
любов гарячим процвіте жар-зіллям
і в глеках літошніх достигне вміть

данням терпкавим призелень отрути.
То праосінь, кмітлива ворожиля,
зелінкою нам, зорі й зір затьмить.





ПРОПІЙ

*Добре ми ся на пропоєньку мали:
Мід-вино випивали,
А горітков ноги вимивали.*

*Із весільних пісень, зібраних
Ж. Павлі*

Кипітимуть у ключ меди і вина,
у жилах кров гаряча заструмить
і в захватну одурливу обміть
пойме жаги раптова хуртовина

розспівана, грайлива, неупинна,
і з винниць понадобрійних умить
зеленим хмелем сонце завихрить,
пов'ється по роздолах, верховинах.

Ще келех — і під вигуки веселі
навприсідки метнуться обороги,
закрутяться дерева в крутіжі —

і буде світ гойдатись, мов на релі,
і промені зів'ються і дороги
у нерозплутаність химерну, як вужі.



РАНЬ

*Ой, ти наш пане, пане Іване!
У тебе в домі та як у раю...*

З гуцульської колядки

Ряснотою, разками рос і переп
розсипав хтось рясу барвистих снів
про ранній рай, що рястом нам синів,
ряхтів блакиттю, мов гірські озера,

і тільки відсвітом горить тепера
на віях дочок і в очах синів,
і з саду, що спалився, зосенів,
далеких згадок птаство срібнопере

на відліт б'ється. Клонить бо, відводить
до ночі нас тривога тьмянокрила,
морочить темним причуттям зими.

І стигне кров, живі холонуть води,
що зимний вихор поламає крила
і в рань ясну не вернемося ми.





РАТЬ

*А старий дід та одписує:
Ми не будем кориться,
Ой, і єсть у нас та ясне ружжя,
Ми будем борониться.*

*Пісня про оборону Медведівки,
записана Климентом Квіткою*

Не раз бувало: рвавши з болю шати,
синів корили мудрі Святослави
за те, що в полі незнаємім слави,
що рано чести рвалися шукати.

Бувало й так, що вийшовши на чати
і зочивши загрози чорні лави,
коритися нам радив хтось лукавий
і проти орди з хлібом виходжати.

Але ж одвага правила синами:
тож не рабом, то вмерти вольним краще,
води із Дону зачерпнувши гордо.

І завжди ветхий дід ставив між нами,
пригадував, що зброя у руках ще,
що треба боєм зустрічати орду.



РІД

*Але ростуть у присмерку нори
Брати, суворі і великі.*

О. Ольжич: Рінь

Із сумерку прапрадідних печер
він виринув кріпкий і вузловатий,
єдиний з тих, що вийшли полювати
у застуми борів — і їх роздер

розчавив дивий тур, або ізверг
у безвість Морок... Шкури вкупі м'яти,
робити землю йшла із ним прамати,
з-над лісових украдена озер.

І не було ніколи переводу
нащадкам їх: текли сини кремезні,
родилися майбутні матері.

І ряснотою щасною народу
земля людніла і раділи весні
і милувався Даждь-бог угорі.





РУСАЛЛЯ

*Ідіте, русалки, ідіте,
Да нашого жита не поміте!
Да наше житечко в колосочку,
Да наші дівоньки в віночку.*

З русальних пісень

Прибазним роєм з'яв і голі й босі
у квітування й повноти годину
біліші за лілей із рік ізринуть
і в червіні хусток, золотокоші

цвістимуть маком русалки в колоссі,
старого привабляючи й дитину
в обійми захватні, — поки не злинуть
червневі дні до літа вже, на осінь.

Із піль піснями їх у темінь бору
ми проведемо, заклинавши гоже
нас не манити, не ламати жита.

І радісну провівши весен пору,
підемо звагом жати збіжжя боже,
стоги врожаю щасного стожити.



СОЛОВКИ

*Петро Кальниш — останній кошовий Січі —
цокотів чотками в самотньому затворі
Соловецького монастиря: двадцятьсім
років пряв старий степові думи, дивився
на свій край аж з Білого моря...*

Юрій Яновський: Чотири шаблі

Укинутий у тьму вологу ями,
в пустелі Соловецькій льодовій,
стояв Кальниш — останній кошовий
козацької свободи. Дні — літами,

віками — роки йшли. Холодні злами
тривоги самотніх, бур і сніговій
морозом крили запал степовий,
шалену думу вольної нестями.

Тривав незламний, лихом непойнятий,
так років двадцять сім. Осліп лиш з болю,
вбачавши ясно у століть імлі,

як день-крізь-день в цю пустку будуть гнати,
унівець зводити, корити волю
синів його далекої землі.





ТЕКЛЯ

*Перевели Теклю без пожарске поле,
Теклина матінка ходячи омліває,
Теклині слідоньки кровця заливає.*

З народних балад, зібраних Ж. Павлі

З барвінку синього вінки плести
збиралася, до милого леліла,
мов цвіт калини — уродлива, біла...
А тут: за нелюба їй заміж йти!

І тьмяна з помсти і з ненависти
за смерть кохання, що могила вкрила,
ножем кривавим мужа погубила,
зламавши шлюбу свячені мости.

Казали босо їй іти по жару,
таволгою шмагали біле тіло
і горлом намірялися скарати.

Замучена, приймала тихо кару,
благавши тільки, щоб живцем веліли
у гробі милого її ховати.



ТИРЛИЧ

*Де мерехтить в сирих туманах улоговин,
Пахнот вільгих, солодких соків повен,
Той перелесний цвіт, таємний цвіт тирлич.*

М. Бажан: Розмай-зілля

У північ заворожену глибоку
під каменем копатиме коріння,
варитиме, щоб зіллям-чаровинням
дороги перелляти від уроку.

Щоб нині ще, хоч завтра, хоч до року
барвінком розцвіла їй мрія синя,
і здійснилося радісне маріння
про цвіт васильку, що ізвився в боку.

Ще заки корінь закипить, прилине,
прибуде він викликуваний, любий,
запалить їй коханням ночі-дні.

І нарік, як вже ягоди калини
багріті будуть, сина приголубить,
коханого чекавши з далені.





ТРОЙЗІЛЛЯ

*На постівці сім неділь лежала,
Та вна собі тройзіле жажала.
Хто Мариси тройзіле дістане,
Той з Марисев до слюбоньку стане.*

*З пісні, записаної Ів. Колесою
в Ходовичах, пов. Стрий, ЗУ*

Сподобали раз дівчину три брати,
то старших чарувала й не схотіла,
і третьому вродлива, білотіла
любистку загадала накопати

за морем ген. У безкрай світу з хати
утриконь знявся він шукати зілля,
до теремів майбутнього весілля
шляхи-мости васильком устеляти.

По літах трьох прибився він додому,
де квітла мила у вінку чужому,
де поглумом лунав весільний дзвін...

Погасла, впала мертво на порозі,
як з горсткою барвінку у знемозі
до неї раптом прихилився він.



УПИР

*Мила, мила, не лекайся,
Правов ручков прежегнайся!
...Не ем я твій жаден милий,
Лем я шатан справедливий.*

*Із лемківської пісні про мертвого
коханця*

В серцях вродливиць палом ярим зору
солодку млість прокидував і щем
і ночами моторним відьмачем
юрму відьом водив на Лису гору.

Минала тінню, гасла від призору
жінок урода, наче свічки тремт,
аж полином, не кулею-ножем
одна з уречених змогла потвору.

Убитий — не помер. У людські житла
крізь непозначені хрестом щілини
вривався гадом, облудом пернатим —

і кров живу, що багром пишним квітла,
горіла палко гронами калини,
спивав — у груди вп'явшись — ненатлий.





УРОЖАЙ

*Запрягайте воли,
Поїдем до діброви:
Сосноньки витинати,
Копоньки підпирати!*

З обжинкових пісень, збір. Ж. Павлі

Пливтимуть ялові і літа й зими
над полем днів і снів моїх. Масна
триватиме облогом цілина
незаймано — поки чийсь плуг незримий

не перейде над бур'янами злими
і не заграють з темних надер дна
грайливі вруна слів — і далина
хвилястими ланами не густиме.

І наче б завтра треба вже умерти,
немов ішла б про день останній мова,
устану, спалахнувши буйно й живо —

і вийду в поле, радісний і впертий,
збирати ясен дар живого слова,
багате опроваджувати жниво.



УРОКИ

*Ніч темна,
Ніч тишна...
Замкни моїм ворогам губи й губища,
Щоки й пращоки,
Очі й праочі,
Щоб вони на мене...очей не витріщали.*

Із любовного замовляння

Я не збагну, не зглиблю, що зо мною:
чий зір лихий, той погляд зловорожий
мене пристрів, затьмарив, заворожив,
наливши жили неміччю жажною.

І не вгадаю, хто це обмарною
покарою мій мир ясний тривожить,
чом обридом блуджу по світі Божім —
все покрадьки і завжди одиною.

Не сяє сонце вже ж мені, ні зорі
померклому з безсонниць і задушшя,
що спляють гарячкою дотла.

І тільки часом у пориві хворім
химерним здогадом на мить займуся:
що це, кохана, ти мене вrekла!





ХЛОПЕЦЬ

*Ой, славен, ясен красний Андрійко —
Святий вечір!
А чим же ти та прославився?
Що із вечора коня осідлав,
А вже к світові під Царів град став.*

*Із колядок-щедрівок, зібраних
Антоновичем і Драгомановом*

З вербовим прутом в репаній руці,
малий такий, зіркатий, чорнобровий —
він пастиме і гуси і корови,
у скарб собі збирати камінці

і гудзики й череп'я. На луці
і в чуда-дива сповненій діброві
чар-зілля від призору і для крові
шукатиме, підрісши, укінці.

І нетерпляче буде дня чекати,
коли, як батько, славний і хоробрий
за плугом він ітиме повесні.

І в роки воєн вершником крипатим
із загумення зрине він за обрій
на спіненім, негнузданім коні.



ЧАЙКА

*Ой, горе, горе тій чайці небозі,
Що вивела чаєняток при битій дорозі.*

*Із пісні, що її — за "Історією Русів"
— мав скласти Гетьман Мазепа*

З доріг далеких краю степового,
де чаром зілля і вода у броді,
в тужливім пісні давньої акорді
прибилася, кигичеш нам, небого,

що десь — ген-ген, над Стиром чи над Богом
гніздо вила і рід ростила гордий,
і що проходили хуртечі й орди
і ти горюєш без насліддя свого.

Вітай же, госте, нам! Вітай над нами,
журлива пташко, пісне сизопера,
про горе несказанне заквили —

і поведи хоч мріями, хоч снами
туди — над плавні рідні, над озера,
де гнізда при дорозі й ми вили.





ЧАР — ЗІЛЛЯ

*А де той святий Ян,
що нам три огні клав?
Освяти нам зілля
і вшитко коріння!*

*Із собіткових пісень, записаних
на Бардієвщині*

Далекий світ любистку й розмай-зілля,
де дні й дороги чаром перелляті,
де ми виходили барвінок рвати,
плести вінки і дружби і весілля.

Де з карт таємних добра ворожила
казала нам, що будемо багаті
на гроші й долю, на дітей, що ждати
в житті нам треба миру та привілля.

Той світ далекий воскресає знову
із горстки слів, окритих воєн згаром,
із крихти чебрецю сухого й рути —

і ми виходим в місячну понову
збирати зілля згадок, пити з чаром
солодким їх — гірке дання отрути.



ЧОРНОЗЕМ

*Vimpe! Vimpe! Що виєш, як ранений вовк,
Ти мій брат, рідний брат чорнозему!*

В. Бобинський: Чорнозем

Вагою він родючою масний
заліг у гони Сквирі й Миргороду,
ростивши мир, доріддя і догodu:
пшеницю білу, сало й ситі сні.

Покинувши піски й поля пісні,
до нього преться з Півночі і Сходу,
і з Півдня й Заходу людва без роду,
ненатла хліба й теплої весни.

Приймає всіх він, та усіх підкорить:
одних ізмеле в порох, тих — поглине,
розтопить в гойного привілля горні.

І, сповнені німої непокори,
тривають завжди тут хати із глини
і родять матері журні й моторні.





ЧУГАЙСТИР

*Людже люджем играють-співають,
А ми собі такой так, такой так...*

Із карпатських співанок

Дідком розсміяним із п'ятьми бору
він раптом зрине на ґруні розцвілі
і роздзвоном веселої свирілі
сколотить тишу верховин сувору.

І з нетрів лісових, з дичавин звору
злетяться, мов майки прозорокрилі,
мавки вродливі і на грайній хвилі
пливтимуть осяйним танком угору.

Їх, заворожених і реготом і грою,
він братиме одну по одній з круга,
рвучи нещадно на дрібні шматки.

І тільки пісня захватна луною
дзвенітиме по застумах, яругах,
скликавши мавок на нові танки.



ШУМИЛЬЦЕ

*Ведуть Шумильця рубати,
А взяли го ся питати:
Чи много дівчат ізрадив?
Ой, дванайцять-єм ізрадив,
А тринадцяту Катрусю...*

*З народної балади, перенятої
І. Франком від своєї матері*

Малого у любистку і в шалвії
купала мати. Чар-водою з броду
голубила красу його й уроду:
і очі карі, й чорні брови-вії.

І не було над нього заведії
у всіх країнах і на всьому роду —
з криниць усіх він пив кохання воду,
серця гріховної сповнявши млії.

На страту суджений, він знав, що жити
йому довічно в пісні тій, що з хати
у хату плине в п'ятьмі вечорів.

Що будуть княжни й селянки тужити
за тим, хто зводив їх, але ж кохати
так палко й перелесно він умів.





ЩЕДРІВКА

*Гой, прилетіли райській пташки,
Та стали винце ба й віпивати,
Ба й віпивати, в крильці дзвонити,
В крильці дзвонити, панну збудити,
Гречную панну, й а панну, Анну.*

*З покутських колядок,
зібраних Кольбергом*

В неділю рано, ясен Див і Ладол!
— Ой, руто, руто, косо розмайна, —
співала гоже, стерегла вина,
зеленого вина, ой, винограду.

Де сон узявся із барвінку-саду,
налив у пісню п'яного дання, —
заснула миттю зморена вона,
вина берігши милому доладно.

Ой, ізнялися пташечки із раю
ясити сонце, крильцями дзвонити,
будити панну у неділю рано.

Звела очима: білий кінь грає,
на ньому витязь славен, іменитий —
твою уроду уславляє, Ганно.



ЯСИР

*Теща дитя колисала,
І дитині приспівала:
— Люлю, люлю, татарчанко,
По доненці унучатко!*

Із пісень, зібраних Ж. Павлі

Спинилися. Ще рідні мріють зорі,
ще пахне п'яно м'ята й майоран —
та кров'ю горя, і розлуки, й ран
їм слід значать шляхи татарські чорні.

І завтра вже в чужого сонця горні
запліднить їх тіла насильний бран
і, клявши біль нещадний і Коран,
родитимуть дівчата винозорі.

Ростиме з родів тих насліддя нове,
бурлитиме снагою молодію,
жагою буйною гарячих пон...

І в землю матірню й чужу синове
щоразу будуть ринути ордою
і рідну кров займати у полон.



ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ

Сонети із цієї збірки були писані, починаючи від жовтня 1945 до грудня 1948 року, в Німеччині — у Графендобрау, Байройті, Нюрнбергу та Регенсбургу — де в ті повоєнні роки жив і працював автор з дружиною Неонілею, і з дітьми Гордієм, Дзвениславою і Юрієм. Збірка була приготована до друку й оформлена мистцем Яковом Гніздовським ще 1949 року в Регенсбургу і в цьому ж оформленні — з його віньєтою, заставками й кінцівками — Глосарій появляється тепер по двадцять і п'яти роках. Автор задумав видати ці сонети з окремими поясненнями — довідками до кожного з них, але ж, працюючи в газетних, журнальних й енциклопедійних млинах, не встиг цього зробити. На суд Читачів передає їх так, як вони були написані.



ЗМІСТ

Арго	7
Бабине літо	8
Барвінок	9
Біс	10
Блуд	11
Верба	12
Веснянка	13
Вечір	14
Вирій	15
Відьма	16
Вовкулака	17
Водяник	18
Гуляй-Поле	19
Гонта	20
Див	21
Дожин	22
Доля	23
Домовик	24
Дунай	25
Душа	26
Жнивка	27
Жовтень	28
Закладчини	29
Заздрість	30
Зимозелень	31
Інклюз	32
Іриця	33
Калина	34
Коровай	35
Котора	36
Криниця	37
Купала	38
Лада	39
Лісовик	40
Мавська ніч	41
Мати	42
Медея	43
Морока	44
Неристь	45
Орда	46
Папороть	47

Перелесник	48
Пізноцвіт	49
Пісня	50
Плясанка	61
Пожнив'я	52
Праосінь	53
Пропій	54
Рань	55
Рать	56
Рід	57
Русалля	58
Соловки	59
Текля	60
Тирлич	61
Тройзілля	62
Упир	63
Урожай	64
Уроки	65
Хлопець	66
Чайка	67
Чар-зілля	68
Чорнозем	69
Чугайстир	70
Шумильце	71
Щедрівка	72
Ясир	73
Післямова	75



ЦЬОГО Ж АВТОРА

- Дорога* (поезії), Львів 1929
Проміні (поезії), Львів 1930
Сонети і строфи (поезії), Львів 1933
Пісня пісень (переспів), Львів 1934
Дон Кіхот в Альказарі (статті й есеї),
 Львів 1938
Остання осінь (поезії), Прага 1940
Під чужими зорями (октави), Прага 1941
 (друге видання, Сокаль 1941)
Речі й образи (переклади з Р. М. Рільке),
 Нюрнберг 1947
Кораблі (вибрані поезії), Байройт 1948
Зимозелень (сонети й олександрини),
 Філядельфія 1951
Дзвенислава (вінок сонетів)
 Джерзі Ситі 1962



